

**ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE**

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-239/2019. számú ügyben
(előzmény AJB-1954/2018.)

Érintett szervek: Órmezei Általános Iskola, Budapest
Dél-Budai Tankerületi Központ

2018.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1954/2018. számú ügyben
(előzmény: AJB-239/2018.)**

Előadó: dr. Bene Beáta

Az eljárás megindítása

Egy édesanya fordult hozzám panaszbeadvánnyal, amelyben azt sérelmezte, hogy gyermeke a budapesti Órmezei Általános Iskolában (a továbbiakban: Iskola) nem kapja meg a szakértői véleményben foglalt fejlesztéseket. Előadta továbbá, hogy a véleménye szerint a szükséges iskolai fejlesztések hiányában a gyermeknél fellépő tanulásbeli elmaradás miatt a gyámhatóság is eljárást indított ellenük.

Tekintettel arra, hogy az egyedi panaszügyben előadottak alapján felmerült a visszásság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam és az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontja alapján tájékoztatást és iratok megküldését kértem az Iskolától. A válasz ismeretében pedig az oktatásért és az egészségügyért felelős államtitkároknak a panaszüggyel kapcsolatos álláspontjának megismerését is szükségesnek tartottam.

Az érintett alkotmányos jogok és alapelvek

- *a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye:* „Magyarország független, demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B. cikk (1) bekezdés].
- *az oktatáshoz való jog:* „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes, mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk bekezdés];
- *a fogyatékossgal élő személyek védelme:* „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.” [Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés];
- *a gyermekek védelméhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. Cikk (1) bekezdés];

Az alkalmazott jogszabályok

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Nkt.)
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.)
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.)
- A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 15/2013. EMMI r.);
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 20/2012. EMMI r.);

A megállapított tényállás

1. Az Iskola igazgatója megkeresésemre adott válaszában hivatkozott a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Beszédvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye által országos szintű tevékenységi körben 2015. május 11-én kiállított szakértői véleményre. A szakértői bizottság az akkor 10 és fél éves gyermeknél sajátos nevelési igényt állapított meg a beszédfogyatékossg, mint vezető tünet okán. A szakértői vélemény a javaslatának részében az autizmus

spektrumzavar kizárása érdekében további gyermekpszichiátriai kivizsgálás szükségességét rögzítette és tanuló számára egy másik, a tanuló akkori, nem a panasztól iskolát jelölt ki kötelező felvételt biztosító intézménynek.

A tanulót az Iskolába az előző intézményvezető vette fel 2016. szeptember 13-án, noha az Iskola Szakmai Alapdokumentumában nem szerepelt akkor sem a beszéd fogyatékoság ellátása, de figyelembe véve a gyermek autizmus spektrumzavarának gyanúját, annak későbbi megerősítése esetén az Alapdokumentumban is szereplő integrált autista oktatást tudtak volna biztosítani számára. A 2015-ben kiadott szakértői véleményben kijelölt iskola helyett új kijelölése azóta sem történt meg. Az Iskola a gyermek felvételét követően számára a 2016/17. tanévben heti 3 óra rehabilitációs foglalkoztatást biztosított utazó gyógypedagógus logopédussal. A gyermekkel foglalkozó gyógypedagógusok, szakemberek meglátása szerint a gyermek szakértői véleményben foglalt diagnózisa nem pontos, a gyermek kiterjedtebb problémákkal küzd és a szakértői véleményben leírtakkal összhangban – miszerint „amennyiben az autizmus spektrum zavar nem kerül kizárásra további soron kívüli kontrollvizsgálata szükséges” – a szakértői vélemény felülvizsgálatát tartották indokoltnak. Az Iskola igazgatójának véleménye szerint a felülvizsgálat és az adekvát diagnózis, szakértői iránymutatás nélkül a gyermek fejlesztését nem lehetett az új tanévben megkezdni, így a gyermek a 2017/2018-as tanévben nem részesült semmilyen fejlesztésben.

A kapott válasz szerint a 2017/18-as tanév szeptemberében az Iskolában a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére a szükséges dokumentációt elkészítették, a tanév eleji szóbeli egyeztetéseket követően azonban a szülők nem írták alá a szakértői vélemény felülvizsgálati kérelmet. Ezt követően a felülvizsgálati kérelmet – szülői egyetértés hiányában – az Iskola elküldte a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat I. sz. Szakértői Bizottságához, ahonnan a kérelmet 2017. november 7-én visszaküldték az Iskolának, mivel a felülvizsgálatra a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Beszédvizsgáló Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye illetékes. Az igazgató kérelmet ide is benyújtotta, de azt a szülői egyetértés hiánypótlása érdekében szintén visszaküldték az Iskolának. Az Iskola ekkor már a 15/2013. EMMI rendelet akkor hatályos 40. § (3) bekezdésére tekintettel a gyermek lakóhelye szerint illetékes kerületi hivatalhoz fordult. A gyámhatóság ekkor határozatban kötelezte a szülőket a 2018. január 31-ére kitűzött felülvizsgálati és gyermekpszichiátriai kivizsgáláson történő megjelenésre, közreműködésre. Az Iskola igazgatójának tudomása szerint a szülő sem ekkor, sem a később kitűzött időpontban nem jelent meg gyermekével a vizsgálaton. Mindezzel párhuzamosan a gyámhatóságnál folyamatban volt és jelenleg is folyamatban van a panaszos családjában nevelkedő mindhárom gyermek tekintetében a védelemben vételi eljárás.

Az igazgató kiemelte, hogy az édesanya minden lehetséges hivatalban és fórumon eljárást kezdeményez, a gyermeke érdekében szükséges szülői kötelezettségét azonban elmulasztja. A szakértői vizsgálatra a gyermeket nem viszi el, a hivatalok válaszleveleit nem veszi át, az eljárások keretében zajló egyeztetéseken sem jelenik meg, a magatartása mindennemű együttműködést nélkülöz. A véleménye szerint az édesanya magatartásával közvetlenül veszélyezteti a gyermeke egészségét, és így akadályozza fogyatékos gyermeke állapotának megfelelő oktatását, nevelésének biztosítását, de akár a betegségének megfelelő egészségügyi ellátást is. Megfelelő szakemberek vizsgálatának hiányában nem lehet a gyermek valós állapotát tükröző szakszerű diagnózis felállítani, a diagnózis hiánya pedig magával vonja a gyermek állapotához illeszkedő terápia és ellátórendszer hiányát. Egyben jelezte 2018 májusában kelt levelében azt, hogy az immár 13 és fél éves, harmadik osztályos tanuló az osztályismétlést követően, osztályfőnöke által biztosított egyéni és csoportos fejlesztései mellett várhatóan a következő, 2018/2019-es tanévben sem lesz képes teljesíteni az előírt minimum követelményeket. Az édesanya a gyermeke kortársaitól való fejlődési és tanulmányi elmaradást a korábbi állapothoz igazodó fejlesztések ideiglenes elmaradásával és nem egy a korábnál súlyosabb betegség gyanújával igyekszik magyarázni. *A gyermeket tanító szakemberek egybehangzó feltételezése az, hogy a gyermek autizmus spektrumzavar irányában vizsgálendő, integráltan nem nevelhető, a beszéd fogyatékoságnál szélesebb spektrumú problémával küzd, így az Iskola nem tudja a gyermek súlyos állapotának megfelelő nevelést-oktatást biztosítani.*

2. A rendelkezéseimre bocsátott iratok alapján feltárt tényállás a következőképpen rögzíthető.

2.1. A 2015 júliusában kelt szakértői vélemény az összegzésben rögzítette, hogy a tanulónál a beszéd fogyatékoság okán meglévő, sajátos nevelési igény tekinthető vezető tünetnek. Tartalmazta továbbá, hogy gyermekpszichiátriai kivizsgálás szükséges az autizmus spektrum zavar kizárása érdekében. A szakértői vélemény az orvosi vélemény alpontra rögzítette „Az autizmus spektrum zavar

kizárása céljából további részletes gyermekpszichiátriai kivizsgálását kezdeményeztük intézményünkénél, azonban a szülők ehhez jelenleg nem járultak hozzá, hivatkozva az előző ELTE szakértői véleményre.”

A szakértői bizottság a gyermek számára kijelölt egy iskolát, ami nem egyezik meg a gyermek jelenlegi iskolájával. Egyben a gyermek integrált nevelését, többletkezdvezményre való jogosultsága körében a szöveges értékelést javasolták, amely során a gyermek tekintetében nem az osztályfokának megfelelő követelmények alapján, hanem a gyermek önmagához viszonyított fejlődésének értékelését kérték.

A szakvélemény alapján továbbá „a tanuló a vonatkozó jogszabályokban meghatározott módon egészségügyi, pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásra jogosult, valamint számára a fejlődését szolgáló tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos pedagógiai tartalmú egyéb foglalkozás szervezhető. Az ajánlott fejlesztéseket napi rendszerességgel határozták meg, amelyek a beszédfejlesztésre vonatkoztak. A tanuló foglalkoztatására jogosult logopédus, gyógypedagógus szakember.” A szakértői vélemény rögzítette, hogy a tanuló felzárkóztatását egyéni haladási tempóban (szükség szerint más-más osztályfokon is) és egyéni foglalkozás keretében – egyéni fejlesztési terv alapján – szervezzék meg. Az előzőeken felül a szakértői vélemény a pedagógusoknak javasolta, hogy számonkérésnél vegyék figyelembe a tanuló tanulási zavarát. A szakértői vélemény felülvizsgálata a 2018/2019-es tanévben esedékes, azzal a kiegészítéssel, ha az autizmus spektrum zavar nem kerül kizárásra további soron kívüli kontrollvizsgálat szükséges.

2.2. A szülő által rendelkezésemre bocsátott levelezés alapján megállapítottam, hogy a szülő 2018 márciusában az Iskolától levélben kért tájékoztatást arról, hogy várható-e gyermeke fejlesztése a 2017/2018-as tanév második félévében. Az Iskola igazgatójának válasza „a 2017/2018-as tanév második félévében a gyermek fejlesztése akkor várható, ha elkészül gyermeke szakértői véleménye.” A szülő gyermeke fejlesztése érdekében az Iskola intézkedéseit kifogásolva a fenntartó Dél-Budai Tankerületi Központ (a továbbiakban: Tankerületi Központ) igazgatójához is több alkalommal fordult jogorvoslatot keresve. Mindezt alátámasztja a szülő által a rendelkezésemre bocsátott és a Tankerületi Központnak címezett levele, amelyet a címzett 2018 februárjában, mint ismételt panaszt érdemi vizsgálat nélkül elutasított.

2.3. A csatolt iratok szerint a szülő az Egyenlő Bánásmód Hatóságnál (a továbbiakban: EBH) is kérelmet terjesztett elő. Az EBH 2018. május 3-án tartott tárgyalásáról készült jegyzőkönyvben rögzítette, miszerint azon a szülő nem jelent meg. A tárgyaláson a Tankerületi Központ igazgatója elmondta, hogy a gyermeknek két fejlesztés van előírva a szakértői véleményben. Az egyik előírt fejlesztésnél az osztályfőnök foglalkozott a gyermekkel. Az utazó gyógypedagógus által nyújtandó logopédiai fejlesztést a gyermek azért nem kapta meg, mert az Iskola kezdeményezte a gyermek más irányú fejlesztését, amely jobban tudná segíteni a fejlődését. A tárgyaláson az Iskola igazgatója kifejtette, hogy a csoportos és egyéni fejlesztéseket a gyermek a délutáni órákban kapta, amikor a gyermek osztályfőnöke csoportos foglalkozás keretében foglalkozott a nehezebben haladó gyermekekkel. Az EBH elnökétől kapott szóbeli tájékoztatás szerint az EBH a szülők által benyújtott kérelmet elutasította.

2.4. A Budapest Főváros Kormányhivatal III. Kerületi Hivatala (a továbbiakban: gyámhatóság) a panaszos gyermekének ügyében tárgyalást tartott, a tárgyalásról készült jegyzőkönyv egy hosszas és a vizsgálat időpontjában is folyamatban lévő gyámhatósági eljárás ismertetése mellett a tanuló szakértői véleményben foglalt fejlesztésével összefüggő releváns részeket is tartalmaz. Az előzmények szerint a gyámhatóság a panaszos gyermekei tekintetében 2016-ban védelembé vételről szóló határozatot hozott, amelyet a törvényességi felügyeletet ellátó hatóság 2017 januárjában megsemmisített és egyben az eljáró hatóságot új eljárás lefolytatására utasította. A törvényességi felügyeletet ellátó hatóság felhívta az elsőfokú szervet arra, hogy az új eljárása során vizsgálja meg a gyermekek nevelésbe vételének jogszabályi feltételeinek fennállását. Az új eljárás 2017 februárjában indult és az a panaszosnak az ombudsmanhoz fordulásának időpontjában is folyamatban volt. A gyámhatósági eljárás keretében 2017 áprilisában beszerzett iskolai pedagógiai vélemény rögzíti, hogy a szülők mindenben együttműködnek az iskolával, de B. nevű gyermekük autizmussal kapcsolatos vizsgálatához nem járulnak hozzá. A gyermeket tanító pedagógus véleménye szerint életkori átlaghoz képest jóval elmaradottabb, összefüggéseket általában nem ismer fel, analízis, szintézis művelet gyenge, rövidtávú memóriája gyenge. Beszéde nehezen érthető, szókinccse szegényes, feladatmegértése bizonytalan, munkáját folyamatos segítséggel végzi. A tanult betűket

téveszti, az olvasott szövegre feltett kérdésekre csak részben tud válaszolni, olvasástechnikája, szövegértése fejlődött, de ennek mértéke elenyésző. A gyermek integrációja nem megfelelő.

A gyámhatósági tárgyaláson a *családgondozó* elmondta, hogy neki sem sikerült a családdal a kapcsolatot felvenni. A Szabálysértési Hatóságtól kapott információi szerint a család számára több időpont volt megjelölve a gyermek szakértői bizottság előtti vizsgálatára, melyeken nem jelentek meg, akkor felvette a kapcsolatot a szakértői bizottsággal, ahol megtudta, hogy januárban és márciusban sem vitték el a gyermeket a vizsgálatra. A hatóság értesítéséből kiderül, hogy bírsággal fogják sújtani a családot.

2.5. Budapest Főváros Kormányhivatala III. Kerületi Hivatalának *köznevelési hatósága* (a továbbiakban: köznevelési hatóság) 2017. december 21-i határozatában kötelezte a szülőket, hogy gyermekükkel a szakértői vizsgálaton a határozatban megjelölt időpontban jelenjenek meg, működjenek közre a vizsgálat sikeres lebonyolításában, mivel a 2015-ben kiadott szakértői vélemény rögzített vizsgálat még nem történt meg.

3. Az EMMI *oktatásért felelős államtitkára* megkeresésemre adott válaszában kifejtette, hogy a 15/2013. EMMI rendelet 18. §-ában foglaltak értelmében, a gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve.

A szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. A szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak – a szakértői vélemény kézhezvételétől számítva – 15 nap áll rendelkezésre a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg az eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni. Amennyiben tehát a szülő a fent jelzett jogorvoslattal nem él, a szakértői vélemény végrehajtandóvá válik, a benne foglaltaktól sem a kijelölt intézmény, sem a szülő (nagykorú tanuló) nem térhet el.

Az egyedi ügyben a szakértői bizottság szakértői véleményében többek közt az alábbiakat jelezte: „*további részletes gyermekpszichiátriai kivizsgálást kezdeményeztük intézményünknel, azonban a szülők ehhez nem járultak hozzá.*” A jelzett mondatból az államtitkár arra következtetett, hogy a szakértői bizottság a vizsgálatot nem kívánta lezárni, hanem kiegészítő vizsgálatra hívták vissza, amelyen azonban a szülő nem jelent meg, s ezt követően a szakértői bizottság – a jelzett kitételrel – a szakértői véleményét elkészítette. Nincs azonban információ arról, hogy ezt követően pontosan mi történt, a szakértői bizottság kezdeményezte-e a közigazgatósági hatósági eljárás megindítását az akkor hatályos 20/2012. EMMI rendelet 40. §-a alapján, vagy a nevelési-oktatási intézmény a Gyvt. 17. § (2) bekezdésére figyelemmel élt jelzéssel a járási hivatal felé.

Az államtitkár hivatkozott az eset idején hatályos 20/2012. EMMI rendelet 40. §-ában foglaltakra, amely értelmében, a közigazgatási hatósági eljárás megindítását köteles kérni a szakértői bizottság, ha a szülő a gyermekével a szakértői vizsgálaton ismételt felhívás ellenére nem jelenik meg, vagy a szakértői vizsgálatban nem működik közre, illetve a szakértői véleményben foglaltakkal vagy annak továbbításával nem ért egyet. Jelen esetben azt vélelmezte, hogy a szülő a szakértői vizsgálatban nem működött közre. A Gyvt. 17. § (2) bekezdése alapján, a nevelési-oktatási intézmény köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál, illetve hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Az államtitkár utalt arra is, hogy az a tény, hogy a szülő a vizsgálat egy része vonatkozásában nem működött együtt, mérlegelendő, hogy kimeríti-e a Gyvt. fent jelzett szakaszát.

4. Az EMMI egészségügyért felelős államtitkára válaszában kifejtette, hogy az oktatásért felelős államtitkársággal egyeztetve az általuk megfogalmazott véleményt tartja irányadónak.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha hatóság (ideértve a közszolgáltatást végző szervet is) tevékenysége vagy mulasztása az alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja értelmében közszolgáltatást végző szervnek minősül függetlenül attól, *hogy milyen szervezeti formában működik az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv.* Az Nkt. 1. § (2) bekezdésében rögzíti, hogy a köznevelés közszolgálat, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Az Nkt. 2. § (1) bekezdése kimondja, hogy az ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatáshoz való jog biztosítása a magyar állam közszolgálati feladata. Mindebből következően mind a gyermekvédelmi szakellátás, mind a köznevelés intézményei közszolgáltatást végeznek, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm.

Mindezzel összefüggésben hangsúlyozni szeretném, hatásköröm *magánszemélyek (pl. a szülők) magatartására, együttműködési kötelezettségekre nem, csak hatóságokra, közszolgáltatást végző szervekre terjed ki.* Az előzőekre figyelemmel ugyanakkor utalni kívánok a Gyer. 82. § (6) bekezdésére, amely értelmében *a szülő nem tekinthető együttműködőnek, ha megfelelő segítség és figyelmeztetés ellenére nem teszi meg a gyermek érdekében szükséges intézkedéseket, vagy nem járul hozzá, vagy egyébként akadályozza a gyermek körülményeinek megfelelő gyermekjóléti, illetve más szociális, egészségügyi vagy közoktatási ellátás (a továbbiakban: alapellátás) igénybevételét.*

Hatásköröm megállapításánál figyelemmel voltam a hatáskör elvonás tilalmára is, bár a tényállás megállapítása csak a *Gyámhatóság és a Köznevelési Hatóság eljárásai egy részének* az ismertetésével lehetséges. Tekintettel azonban arra, hogy a *folyamatban lévő eljárásokba* hatásköröm hiányában nem avatkozhatok be, így a két utóbbi hatóság eljárása tekintetében *hatásköröm hiányát állapítottam meg.*

Hangsúlyozom azt is, hogy az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja és (3) bekezdése alapján tevékenységem során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak a védelmére és a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásának segítésére és ellenőrzésére.

II. Az alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztososa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.* Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi

alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében, valamint a XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 67. § (1) bekezdésének és 70/F. § (1) és (2) bekezdésének szövegével, akkor abból az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve és az érintett alapjogok tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, ami a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, az azt követően meghozott határozataiban, azok indoklásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. Kiemelendő, hogy az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése alapján Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, *demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, az egyik legfontosabb alapkövetelmény *a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége*: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Demokratikus jogállamban ahhoz, hogy a személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, *szükség van a joganyag és a jogi eljárások stabilitására*. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

2. *A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti*. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Így kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

A Gyermekjogi Egyezmény preambuluma rögzíti, hogy *a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének biányára, különös védelemre és gondoskodásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt*. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog része, részes államaként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények létesítésre, ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. A Gyermekjogi Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez. A

Gyermekjogi Egyezmény 18. cikke értelmében a részes államok kötelezettsége elismerni, hogy a felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre hárul. Így *segítséget kell nyújtaniuk a gyermek szüleinek a gyermek nevelésével kapcsolatban rájuk háruló felelősség gyakorlásához, gondoskodniuk kell a gyermekjóléti intézmények, szolgálatok létrehozásáról.*

3. Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a *fogyatékossgal élőket.* Az Alaptörvény tehát az időseket és a fogyatékossgal élőket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz.

E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, fogyatékossg) okán sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat:* az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően egyenlőtlen helyzet felszámolása érdekében. Az alkotmánybírósgai gyakorlat szerint az állam relatíve jelentős szabadságot élvez abban, hogy pontosan milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: e körben mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

Rá kell mutatni arra, hogy az előnyben részesítés követelménye a társadalom valamennyi területén érvényesítendő elv, amelynek értelmében fogyatékossgal élő személyt nem érhet hátrányos megkülönböztetés, nem részesülhet rá nézve sérelmes elbírálásban, kirekesztésben, *fogyatékossga miatt nem lehet korlátozott a más emberek számára elérhető közjavakhoz való hozzáférésben.* Miután a fogyatékos személyek az őket mindenki mással egyenlően megillető jogaikkal állapotukból fakadóan kevésbé tudnak élni, számos akadállyal kénytelenek szembesülni társadalmi életük és joggyakorlásuk során, ezért indokolt, hogy előnyben részesüljenek. Az *egyenlő esélyű hozzáférés elve* azt jelenti, hogy a fogyatékos emberek a többségi társadalom tagjaival azonos minőségben és mennyiségben tudják igénybe venni a közszolgáltatásokat. Ehhez pedig a közszolgáltatásokat a fogyatékos személyek különböző csoportjai eltérő szükségleteire figyelemmel kell megszervezni. A *hátrányos megkülönböztetés tilalma* és az *esélyegyenlőség előmozdítása* az állam számára eltérő jellegű, de szorosan összekapcsolódó feladatot jelent. A jogegyenlőség megteremtése, az egyenlő méltóságú személyként kezelés biztosítása elsődleges állami kötelezettség, míg az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít.

Lehetőséget, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk miatti sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat:* az állam itt köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően és súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. A speciális, objektíve hátrányos helyzetben lévő jogalanyok számára ugyanis csak az esélyegyenlőtlenség kiküszöbölését célzó állami kötelezettségvállalás, többletjogok biztosítása teremthet lehetőséget az egyenlő esélyekre. Így tehát a fogyatékossgal élő személyek valódi esélyegyenlőségének megteremtése elsősorban hosszú távú, fokozatos, illetve folyamatos és következetes feladatként írható le a jogalkotás és a jogalkalmazás valamennyi szereplője számára.

A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (CRPD) preambuluma szerint a részes államok elismerik, hogy bárkinek a fogyatékossg alapján történő hátrányos megkülönböztetése az emberi személy veleszületett méltóságának és értékének megsértése. A részes államok kötelezettséget vállaltak, hogy *meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést* a CRPD által rögzített jogok *végrehajtása* érdekében; megtesznek minden megfelelő intézkedést. Ideértve a jogalkotási lépéseket *a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése* érdekében; kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg. A CRPD 7. cikk 1. és 2. pontja értelmében a részes államok minden szükséges intézkedést meghoznak, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek számára *más gyermekekkel azonos alapon biztosítsák valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes körű gyakorlását.* Minden, a fogyatékossgal élő gyermekekkel kapcsolatos *intézkedés során elsődlegesen a gyermek legfőbb érdekeit kell figyelembe venni.*

4. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak *joga van a művelődéshez*, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez*. E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését a kötelező – és ezzel összhangban – bárki számára ingyenesen hozzáférhető *alapfokú* oktatással biztosítja. Az Alkotmánybíróság a 3046/2013. (II. 28.) AB határozatában kiemelte, hogy az oktatáshoz való jog, valamint az államot terhelő intézményvédelmi kötelezettség tartalmával már több határozatában foglalkozott, az ezekben kifejtett álláspontját pedig az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdésével összefüggésben is fenntartja. Hangsúlyozza, hogy a mindenkori törvényhozó és végrehajtó hatalom alkotmányos joga és egyben kötelessége az oktatási rendszer működtetésének folyamatos figyelemmel kísérése, a felmerülő hibák kijavítása, a hiányosságok pótlása, a működési zavarok elhárítása, az ellehetetlenülés megakadályozása.

III. Az ügy érdemében

1. A sajátos nevelési igényű tanulók iskolaválasztása tekintetében

A feltárt tényállás szerint a sajátos nevelési igényű, integrált oktatásra jogosult tanuló számára a szakértői bizottság kijelölte a kötelező felvételt biztosító iskolát, amellyel a szülők elégedetlenek voltak, ezért kérték gyermekeiknek (a panasszal érintett gyermek és kettő testvérének) egy másik, az Őrmezei Általános Iskolába való felvételét az Iskola igazgatójától. Az Iskola 2016 szeptemberében a panaszos mindhárom gyermekét felvette, köztük a beszéd fogyatékossgal élő gyermekeket is. Az Iskola szakmai alapdokumentuma a 6.1.1.4. alpontban foglaltak szerint az Iskola köznevelési alapfeladataként az integráltan nevelhető-oktatható sajátos nevelési igényű tanulók közül az autizmus spektrumzavarral és egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók számára biztosít nevelést-oktatást.

A vizsgált ügy kapcsán utalnom kell arra, hogy a fogyatékossgal élő személyek *esélyegyenlőségének előmozdítása érdekében született meg a Fot., amely alapelvei a teljes jogrendszer tekintetében érvényesek, így a köznevelés rendszerében is*. A Fot. alapján a fogyatékossgal élő tanulók egyedi igényeinek és szükségleteinek feltérképezése kiemelt fontossággal bír. Az érintettek tanuláshoz való jogának gyakorlását, az iskolaválasztással kapcsolatos döntés meghozatalát jelentősen meghatározza az iskola hozzáférhetősége, elérhetősége, az iskolának az egyes fogyatékossgai csoportokhoz igazadó személyi és tárgyi feltételeinek megléte, a személyiséghez kapcsolódó képzés jellege és minősége.

A Fot. 2. § (5) bekezdése kimondja, hogy az állam köteles gondoskodni a fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítéséről, e személyek hátrányait kompenzáló intézményrendszer működtetéséről a nemzetgazdaság mindenkori lehetőségeivel összhangban. A Fot. 3. §-a rögzíti továbbá azt is, hogy a fogyatékos személyek az őket mindenki mással egyenlően megillető jogaikkal állapotukból fakadóan kevésbé tudnak élni, ezért indokolt, hogy minden lehetséges módon előnyben részesüljenek. Az egyenlő bánásmód követelménye nemcsak azt kívánja meg, hogy az oktatás feladatainak végrehajtásában közreműködők tartózkodjanak minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságok alapján egyes személyeket hátrányos helyzetbe hoz, hanem olyan pozitív intézkedéseket is, amelyek lehetővé teszik az egyén helyzetéből adódó hátrányok csökkentését, így a köznevelés rendszerében is érvényesülnie kell a fogyatékossgal élő tanulók jogainak.

Az Nkt. rögzíti a kiemelt figyelmet igénylő tanulók körét és jogait. A kiemelt figyelem *azt jelenti, hogy az e körbe tartozók sajátos tulajdonságuk, helyzetük, állapotuk miatt az átlagostól eltérő foglalkozást, figyelmet, speciális szakértelmet, eszközöket és felszerelést igényelnek. E csoport alcsoportjába tartoznak azok a gyermekek és tanulók, akik számára egyben különleges bánásmódot is szükséges biztosítani*. Így többek között a sajátos nevelési igényű tanulók, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékossgal együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,

autizmus spektrum zavarral, egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem, magatartás-szabályozási zavarral) küzdenek. Az Nkt. 47. § (1) bekezdése értelmében a sajátos nevelési igényű tanulóknak joga, hogy különleges bánásmód keretében *állapotának megfelelő* pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai *ellátásban részesüljön* attól kezdve, hogy igényjogosultságát megállapították. *A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.*

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a 15/2013. EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése alapján a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, *az ellátás módjára, formájára, helyére*, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A szakértői véleménynek többek között *tartalmaznia kell* annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló az e célra létrehozott, a fogyatékoság típusának megfelelő nevelési-oktatási intézményben, osztályban, csoportban, tagozaton vagy a többi gyermekkel, tanulóval közösen is részt vehet az iskolai nevelésben-oktatásban, kollégiumi nevelésben. *Javaslatot tesz a tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő általános iskolára, csoportra, osztályra, tagozatra, illetve megjelöli a kijelölt nevelési-oktatási intézményt, valamint megfogalmazza a tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretét.* Javaslatot tesz még az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre, valamint a szükséges szakemberre.

Így a gyermek érdekében *a szülő iskolaválasztási joga is korlátozott*, mert csak azon intézmények közül választhat, amelyek rendelkeznek a sajátos nevelési igényhez szükséges szakmai, személyi és tárgyi feltételekkel. Ha a sajátos nevelési igényű tanuló *iskolát kíván változtatni* a 15/2013. EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése értelmében e szándékáról *a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot.* A szakértői bizottság, ha az az iskola, amelybe a tanuló az átvételét, felvételét kéri, az adott sajátos nevelési igényre tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, *a bejelentést 15 napon belül írásban tudomásul veszi*, szakértői véleményének az iskola kijelölésére és az iskolába történő beiratkozásra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. Ha az iskola nem vagy nem az adott fogyatékoságra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, *a szakértői bizottság a tanuló – szükség szerinti – vizsgálata után új szakértői véleményt készít.* A tanuló vizsgálata mellőzhető, ha a meglévő vizsgálati eredmények kiegészítésére nincs szükség.

A sajátos nevelési igényű tanuló iskolaváltoztatására vonatkozó 15/2013. EMMI rendelet fent hivatkozott rendelkezése biztosítja azt, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló iskolaváltoztatása esetén is a tanuló neveléséhez-oktatáshoz szükséges tárgyi és személyi feltételek az adott iskolában rendelkezésre álljanak. Álláspontom szerint e rendelkezés nem csupán a szülőre és a szakértői bizottságra vonatkozik, hanem egyben követelményeket támaszt az iskolákkal szemben is. Az iskoláknak ugyanis a hozzájuk jelentkező sajátos nevelési igényű tanulók esetén tisztázni kell a jelentkező tanuló oktatásához szükséges feltételek iskolában való rendelkezésre állását, vagyis elsőként azt, hogy az adott köznevelési feladat ellátását a tanuló számára nyújtani tudja-e. Továbbá a feltételek rendelkezésre állásakor – ha azt a szülő még nem kezdeményezte – a szülőt tájékoztatni kell a tanulóra vonatkozó iskolaváltoztatási eljárás mikéntjéről, és a szakértői bizottság szükséges bevonásáról az iskola kijelölése érdekében.

A feltárt tényállás alapján a sajátos nevelési igényű tanuló számára a szakértői bizottság a szakértői véleményében kijelölt egy iskolát, majd a szülő gyermeke másik iskolába való felvételét kérte. Az Iskola a tanulót annak ellenére vette át, hogy e döntésének meghozatalakor tudott a tanuló sajátos nevelési igényéről és az ahhoz szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosításának szükségességéről, miközben azonban ezek az alapidokumentumában szereplő *köznevelési feladatok között nem szerepeltek.* Ezen túlmenően pedig figyelmen kívül hagyta azon rendelkezést, hogy a gyermek számára nem az Iskola volt a kijelölt iskola.

Mindezek alapján megállapítom, hogy az Iskola eljárásával az érintett gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszasságot okozott, mivel a gyermeket anélkül vette fel tanulójának, hogy a szakértői véleményben meghatározott fejlesztésekhez és feladatok ellátásához szükséges feltételekkel rendelkezett volna. Az Iskola továbbá nem kijelölt iskolaként az irányadó jogszabályi követelményeket figyelmen kívül hagyta, valamint elmulasztotta a szülő tájékoztatását, amivel a jobbiztonság követelményét is megsértette.

2. A tanuló hátrányainak csökkentése érdekében nyújtott iskolai szolgáltatások tekintetében

Az Nkt. 38. § (5) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézmény döntése végleges, ha a törvényben meghatározott határidőn belül nem nyújtottak be eljárást megindító kérelmet, vagy az eljárást megindító

kérelem benyújtásáról lemondtak. E törvényi rendelkezésre figyelemmel rögzítenem szükséges azt is, hogy bár az Iskola – az előző pontban részletesen kifejtettek alapján – a tanuló felvétele ügyében 2016-ban hozott döntése jogszabálysértő és egyben visszás, de az eljárásjogilag *jogerőssé, illetve véglegesé vált, tehát a tanuló iskolája az Órmezei Általános Iskola lett, még akkor is, ha az Iskola nem felelt és felel meg a tanuló számára kijelölt iskolának.* Így vizsgálatomat arra nézve folytattam, hogy az Iskola a tanuló állapotának megfelelő oktatás megszervezése érdekében milyen intézkedéseket tesz és szolgáltatásokat nyújtott.

Az egyenlő bánásmód követelménye nemcsak azt kívánja meg, hogy az oktatás feladatainak végrehajtásában közreműködők tartózkodjanak minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságok alapján egyes személyeket hátrányos helyzetbe hoz, hanem olyan pozitív intézkedéseket is elvárnak, amelyek lehetővé teszik az egyén helyzetéből adódó hátrányok csökkentését.

Az előzőekre tekintettel álláspontom szerint a sajátos nevelési igényű tanuló érdekében egyik iskola sem mentesülhet az érintett tanuló felvételét követően a tanulót bizonyos tulajdonságából fakadó hátrányos helyzete alapján elvárható pozitív intézkedések megtételétől. A mentesülés még akkor sem indokolható, amikor a tanuló oktatásához – már a felvételekor is ismerten, vagy csak a felvételt követően válik ismerté – nem rendelkezik / rendelkezett a szükséges feltételekkel, arra hivatkozással, hogy az Iskola nem szakértői bizottság által a tanuló számára kijelölt iskola. Tekintettel arra, hogy a már létrejött tanulói jogviszony csak az Nkt. által meghatározott esetekben szüntethető meg, ezek között pedig olyan iskola általi megszűnési / megszüntetési ok nincs és nem is lehetséges, hogy az iskola a tanuló tulajdonságából fakadó hátrányos helyzete alapján elvárható pozitív intézkedéseket nem tudja biztosítani. Az iskolák számára ugyanakkor ezekben az esetekben szükségszerű a szakértői bizottságok vizsgálatának, adott esetben a korábbi szakértői vélemények *felülvizsgálatának kezdeményezése* a szülő egyetértése mellett. Ha a szülő a szakértői bizottsági eljárás kezdeményezésével nem ért egyet, akkor az iskoláknak gyermekvédelmi, köznevelési hatósági, illetve szabálysértési eljárások indítására van lehetősége a szükséges szülő egyetértés pótlására, vagy a szülői együttműködés előmozdítására.

Addig azonban, amíg a szakértői bizottság vizsgálata folyamatban van, vagy szülői egyetértés hiányában a megindított hatósági eljárások alapján megindul a szakértői bizottság eljárása és kiadják az új vagy felülvizsgált szakértői véleményt, a tanuló hátrányainak csökkentése érdekében a szükséges pozitív intézkedéseket az iskoláknak meg kell tennie. Különösen akkor kötelező mindez, ha a tanuló rendelkezik már szakértői véleménnyel, mert akkor az újabb szakértői vélemény kiadásáig az abban foglaltak lesznek az irányadók. Az Nkt. 47. § (1) bekezdése a sajátos nevelési igényű tanulónak jogaként rögzíti, hogy különleges bánásmód keretében *állapotának megfelelő* pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai *ellátásban részesüljön* attól kezdve, hogy igényjogosultságát megállapították. *A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.* Erre figyelemmel vizsgáltam azt, hogy az Iskola milyen formában tett eleget, illetve hogyan biztosította a szakértői véleményben a tanuló számára megfogalmazott javaslatokat.

A feltárt tényállás szerint a gyermek átvételét követően az Iskola – igazgatójának tájékoztatása szerint – a 2016/17. tanévben heti 3 óra rehabilitációs foglalkoztatást biztosított utazó gyógypedagógus logopédussal. A rendelkezésemre álló egyéni fejlesztési tervek szerint a gyermekkel két utazó gyógypedagógus foglalkozott, ez egyik logopédus heti három órában hétfőn, kedden és pénteken egy-egy órában, a másik logopédus heti 2 órában csak péntekenként. Az Iskola igazgatója ugyanakkor kifejtette, hogy adekvát szakértői vélemény hiányában a gyermek fejlesztését az új tanévben nem kezdték meg és a tanuló a 2017/2018-as tanévben nem részesült semmilyen fejlesztésben. Az *Egyenlő Bánásmód Hatóságnál* 2018. május 3-i tárgyalásról felvett jegyzőkönyvben rögzítettek szerint a Tankerületi Központ igazgatójától az hangzott el, hogy a gyermeknek két fejlesztés van előírva a szakértői véleményben. Az egyik előírt fejlesztésnél az osztályfőnök foglalkozott a gyermekkel, addig az *utazó gyógypedagógus által nyújtandó logopédiai fejlesztést a gyermek azért nem kapta meg, mert az Iskola kezdeményezte a gyermek más irányú fejlesztését, amely jobban tudná segíteni a fejlődését.* A tárgyaláson az Iskola igazgatója kifejtette, hogy a csoportos és egyéni fejlesztéseket a gyermek a délutáni órákban kapta, amikor a gyermek osztályfőnöke csoportos foglalkozás keretében foglalkozott a nehezen haladó gyermekekkel.

Az Iskola tehát – függetlenül attól, hogy a 2015-ben kiadott szakértői vélemény felülvizsgálatára miért nem került sor – az abban foglaltakat a gyermek számára a 2017/2018. tanévben nem biztosította.

Mindezek alapján megállapítom, hogy az Iskola a mulasztásával a különleges bánásmód keretében való oktatásra jogosult sajátos nevelési igényű tanuló számára az oktatásban is érvényesítendő esélyegyenlőséghez és egyben az

oktatáshoz való összefüggésben is visszásságot okozott, mivel a tanuló oktatása során őt jogszerűen megillető előnyben részesítéstől is megfosztotta. Az Iskola az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodásához való jogával összefüggő visszásságot is okozott, mivel a rábízott gyerekekről nem megfelelően gondoskodott. Megállapítom, hogy az Iskola visszaes gyakorlatát a Tankerületi Központ a szülői kérelemre indult vizsgálata sem tárta fel, sőt megerősítette az iskola gyakorlatát, amely összességében így alkalmas volt arra, hogy a jobbiztonság követelményét sértse.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt, alapvető jogokkal összefüggő visszásságok megszüntetése és bekövetkezésük lehetőségének jövőbeni megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 32. §-a alapján *felkérem a Dél-Budai Tankerületi Központ igazgatóját*, hogy hívja fel az általa fenntartott valamennyi oktatási-nevelési intézmény vezetőjének a figyelmét a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai felvételével, illetve átvételével kapcsolatos jogszabályi kötelezettségek betartásának fontosságára;
- 2) az Ajbt. 31. §-a alapján *kezdeményezem az Órmezői Általános Iskola igazgatójánál*, hogy
  - a) a jövőben csak azzal a sajátos nevelési igényű tanulóval létesítsen tanulói jogviszonyt, akinek tekintetében a szakértői bizottság az Iskolát kijelölte, mivel így biztosíthatóak a tanuló számára a szakértői véleményben foglalt többletkezdvezmények és fejlesztések,
  - b) a panaszos sajátos nevelési igényű gyermeke számára a szakértői vélemény felülvizsgálatáig biztosítsa a jelenleg érvényes szakértői véleményben foglalt valamennyi fejlesztést, illetve továbbra is tegyen meg minden szükséges, rendelkezésére álló intézkedést a gyermek állapotának megfelelő szakértői vélemény felülvizsgálata érdekében.

Budapest, 2019. *január 18.*

László
Székely László

